

ORDNA & VÅRDA

Nr 4.2024

MEDLEMSTIDNING FÖRENINGSSARKIVEN I STOCKHOLMS LÄN

FSL 30 år – Rapport från ett jubileum fyllt av historia, hyllningar och framtidsvisioner

Föreningsarkiven i Stockholms län (FSL) firade sitt 30-årsjubileum med en dag fylld av historiska tillbakablickar, inspirerande samtal och hyllningar till eldsjälar. Den 4 december 2024 samlades arkiventusiaster, forskare och föreningsaktiva på Stockholms stadsarkiv för att hedra det viktiga arbete som föreningen bedrivit under tre decennier.

Under temat ”Varför finns FSL? Var är FSL idag? Vart är FSL på väg?” bjöd dagen på en blandning av tankeväckande föreläsningar och en livfull paneldiskussion om framtiden för civilsamhällets minnesbevarande. Från Leif Gidlöfs historiska exposé över arkivens roll till ordförande Therese Tedeblads nulägesanalys och panelens framtidsspaningar, stod arkivens demokratiska och kulturella betydelse i centrum. Kvällen avslutades med en unik visning av Anna Lindhagens arkiv och en gemytlig middag med minnen och sång.

Historien om FSL – Leif Gidlöf inleder

Leif Gidlöf, tidigare stadsarkivarie, tog oss med på en historisk resa genom arkivväsendets framväxt och de förutsättningar som ledde till FSL:s bildande. Med stor värme berättade han om arkivens roll som bärare av både juridisk och historisk betydelse och hur civilsamhället genom föreningar och folkrörelser blev en del av denna utveckling.

”Inget ur inget,” började han, och förklarade att arkiv alltid handlar om långsiktighet – från att bevara historien till att skapa en helhetsbild av samhällets utveckling. Han lyfte fram hur arkivens betydelse breddades under 1900-talet, med fokus på föreningsarkiv som en demokratisk resurs. ”Det är viktigt att arki-

ven inte bara bevaras utan också används för att förstå varför saker och ting gjorts – och vad vi kan lära oss av det.”

Digitaliseringens möjligheter och utmaningar – Therese Tedeblad ordförande FSL

Therese Tedeblad, FSL:s ordförande, följde upp med en nuläges-

rapport som lyfte fram hur föreningen arbetar i en tid av digital transformation. Hon beskrev både de möjligheter och utmaningar som digitalisering innebär, särskilt när det gäller att samla in och bevara digitalt föreningsmaterial.

”Vi står inför utmaningen att inte bara tillgängliggöra material utan också säkra dess framtid,” konstaterade Tedeblad. Hon betonade vikten av samarbete mellan föreningar och arkivinstitutioner och uppmuntrade till fortsatt innovation inom området och önskan om en ny Arkivlag som föreningsarkiven kan vila sig mot.

Paneldiskussion: Vart är FSL på väg?

En av eftermiddagens höjdpunkter var paneldiskussionen under rubriken ”Vart är FSL på väg?”. Panelen bestod av Lennart Ploom, Lars Ilshammar och Amanda Vesterlund, medan Therese Tedeblad gjorde ett bejublat inlägg för Vasiliki Tsouplaki som fått förhinder. Diskussionen leddes av Hampus Busk, som

styrde samtalet med skarp blick och reflekterande frågor.

Panelisterna delade sina perspektiv på hur FSL kan möta civilsamhällets förändringar, och samtalet rörde sig smidigt från det lokala till det globala. Lennart Ploom, stadsarkivarie Stockholms stadsarkiv, lyfte fram vikten av kontinuerlig utbildning för att ge föreningar bättre verktyg att bevara sina arkiv. Han påpekade att

”arkivens relevans i framtiden handlar om att nå ut till nästa generation – både genom skolan och genom digitala plattformar.”

Amanda Vesterlund, generalsekreterare för Svenska Arkivförbundet, fokuserade på den digitala dimensionen och betonade behovet av teknisk kompetens och innovativa lösningar. Hon reflekterade: ”Vi behöver tänka större – inte bara

digitalisera för bevarandet utan för användandet. Hur gör vi arkiv attraktiva för en generation som lever online?"

Lars Ilshammar, historiker, adderade ett samhällsperspektiv och påminde om att arkivens roll i demokratin är avgörande: "Arkiv är inte bara historiska källor, de är också grunden för att skapa ett samhälle där människor känner tilltro till historien och varandra." Han efterlyste större politiska insatser för att stötta föreningsarkiven som en demokratisk resurs.

Avslutningsvis diskuterades vilka resurser och insatser som krävs för att säkra en gynnsam utveckling. Panelen enades om tre nyckelområden:

1. Ekonomiska resurser och politiskt stöd.
2. Teknisk infrastruktur och digitala verktyg.
3. Engagemang från nästa generation.

Hyllningar till eldsjälar

Efter panelsamtalet hyllades fyra eldsjälar som varit avgörande för FSL:s utveckling:

- Inga-Maj Elfström, en av FSL:s grundare och fortfarande aktiv medlem.
- Uno Sköld, hedersmedlem sedan 2006 och engagerad i Vallentuna arkivförening.

- Urban Johansson, hedersmedlem sedan 2015 och tidigare arkivarie i Norrtälje kommun.

- Monica Frumerie, tidigare ordförande för FSL och nu ordförande i Danderyds arkivförening.

Hyllningen vilar särskilt för deras ideella engagemang i föreningslivet och de möjligheter de skapat för andra föreningar till att bilda ett föreningsarkiv. De mottog var sin

vacker bukett och en arkivgodkänd anteckningsbok med penna att fylla med sina tankar.

Anna Lindhagen och hennes arkiv – en unboxing som inspirerade

Kvällens visning av Anna Lindhagens samling bjöd på en unik inblick i hennes arbete som arkivaktivist. Hampus Busk guidade oss genom dokument och artefakter som Lindhagen, genom sitt engagemang, räddade till eftervärlden. Det inkluderade bland annat rösträttsrörelsens protokoll och stadgar för koloniträdgårdar – en påminnelse om vikten av en individs insats i historien.

En festlig avslutning

Kvällen avrundades med mingel och middag bestående av en överdådig libanesisk buffé och konditortärter. Verksamhetschef Malena Hofverberg tackades av styrelsen för det gångna verksamhetsåret och väl utfört arbete med en blomma. Sveriges Hembygdsförbunds ordförande Anita Lundin överlämnade en blomma till FSL och tackade för ett fint samarbete under 30 år och såg fram emot många fler.

Undertecknad bistod sällskapet med biskop Franzéns klassiska bordsvisa:

*"När skämtet tar ordet vid vänskapens bord
med fingret åt glaset, som dofta,
så drick och var glad: på vår sorgliga jord
man gläder sig aldrig för ofta."*

Med tankar och ord som dessa knöt vi samman det förflutna och framtiden – ett firande av FSL:s första 30 år och en lovande början på nästa kapitel. Tack till alla som gjorde resan hit möjlig.

Hampus Busk, tf redaktör

Arkivens dag

9 november 2024

”Arbete och fritid” som var årets tema är också en bra sammanfattning på vad som lyftes fram vid årets arkivens dag. Spännande berättelser, fotografier och dokument som belyser hur både arbete och fritid har utvecklats och ändrats genom åren fick träda fram.

Den som ville tjuvstarta kunde göra det på fredagen på **Statens Musikverk**. Musik- och teaterbiblioteket och Svenskt visarkiv berättade om *Skådebanans publikarbete*, *Hovkapellisternas sommarjobb* och proggruppen *Arbete & fritid*. De gav exempel på skillingtryck och tigarvisor som skildrade hur livet kunde se ut för den som drabbats av sjukdom, arbetslöshet eller en arbetsplatsolycka.

På **Centrum för fotografi** berättade konstnären Anna Henriksson om *Amatörfotografens intåg* utifrån de glasnegativ hennes pappas farmor tog för drygt hundra år sedan och som utgör ”Agnes samling”.

I **Järfälla** samarbetade kommunens bildarkiv, biblioteket, hembygdsför-

eningen och Bolindermuseet kring arkivens dag. Besökaren fick veta mer om när Järfälla var ett elektro-nikcentrum och hur det hårda arbetet på Bolinders kontrasterade mot fritiden. Biblioteket hade barnaktiviteter och berättade om hur livet såg ut för barnen förr.

I **Nynäshamns konsthall** visades en utställning om ”Stora Vika, en industriort i folkhemmet 1946-1981” som illustrerades av fotografier från cementfabriken, folkliv, föreningsliv, bostäder, personer och gruppbilder. **Nynäshamns Bild- och folkrörelsearkiv** höll öppet och **Nynäshamns släktforskar-förening** fanns på plats och erbjöd hjälp.

Nacka lokalhistoriska arkiv höll arkivet öppet för besökare och visade bilder med fokus på båtvarv i Nacka. Författaren Mikael Josephson berättade om Finnbodavarv utifrån sina böcker.

På **Sjöhistoriska museet** fick besökarna veta hur arbetsmiljön såg ut på ett fartyg under mitten av 1900-talet och vad som fanns att göra på fritiden ombord. Sjömannen Peter Lindquist berättade om livet till sjöss på M/S Nordstjernen. Museets arkiv höll öppet och visade

exempel på arbete som gjorts för att förbättra miljön ombord.

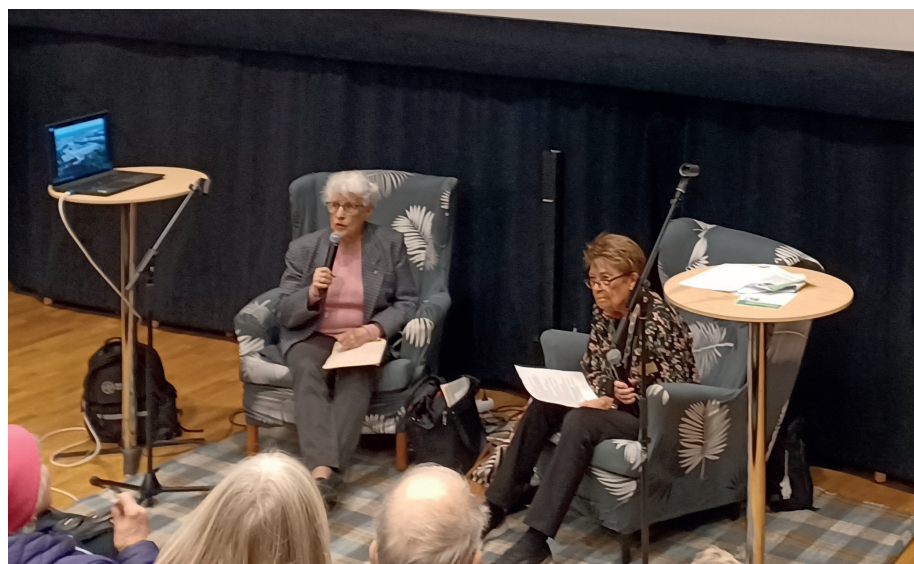
Båtar och båtfolk stod också på agendan på Midsommargården där **FSL** var på plats tillsammans med **Hägerstens hembygdsförening**. Jimmy Dominus lärde oss mer om folkrörelsen kring fritidsbåtar och hur båtlivet engagerade hela familjen. Hans Jungnell berättade om Hästskofabriken i Örnberg och tidiga industrier. En fotoutställning visade barnens lekar från förr och för dagens barn gjorde Hampus Busk från Stockholms stadsarkiv en introduktion till arkiven genom sagostunden ”Var bor minnet?”.

Danderyds Föreningsarkiv som finns i Djursholms vattentorn visade en idrottsexposé över sina många idrottsföreningar från den äldsta, Stockholms Isjaktklubb (1901) till den yngsta, *Danderyds Långfärds-skrinnare* (1990). Flera OS-medaljörer hemmahörande i Danderyd liksom arkitekten till Stockholms stadium, Torben Grut, lyftes fram. Utställningen kommer att visas på något av kommunens bibliotek och senare i vår blir det mindre utställningar på tre av kommunens idrottsplatser.

Den som ville veta mer om sitt hus eller sin hembygd kunde besöka **Samfundet Djursholms Forn-tid och Framtid** som även de höll öppet i vattentornet och svarade på frågor och visade material.

Hos **Estlandssvenskarnas kulturförening** presenterades en ny roman av Anneli Fichtelius ”Organistens dotter” och idrottshistoriker Isak Lidström berättade om ”Kroppens revolution i Aiboland”. I en film från 1920-talet pre-

Anita Mickos intervjuas om IBM, Teknik-centrum Veddesta. Foto: Järfälla bildarkiv

senterades många traditionella arbetsuppgifter.

Arbetskraftsinvandringen från Finland under 1960 och 1970-talet har satt sin prägel på Upplands-Väsby arbetsplatser, skola, barn- och äldreomsorg samt fritid. **Arkivföreningen i Upplands-Väsby** arrangerade en utställning med minimässa kring detta tillsammans med flera andra organisationer och föreningar; Samrådet för finskt förvaltningsområde, *Sverigefinska skolan* med föräldraförening, *Svenska Österbottningarna* och sverigefinnar som medverkat i antologin "Väsby berättar" för att nämna några. Visklubben Husar bjöd på sång och musik.

Sigtunastiftelsens arkiv och bibliotek lyfte fram Arbetsfredskonferenserna på 1920-talet som med olika goda krafterns hjälp ledde fram till Saltsjöbadsavtalet 1938 och den svenska samförståndsandan.

Riksarkivet i Täby öppnade utställningen "Hundra år av minskad arbetstid" och etnolog Jonas Engman föreläste om "Arbete, fritid och självförverkligande" med utgångspunkt från Nordiska museets arkiv. Södra Roslagens- och Storstockholms Släktforskarförening fanns på plats tillsammans med Motorhistoriska Sällskapet i Sverige.

Norrtälje stadsarkiv fyller 50 år och på Roslagsmuseet visades en utställning om arkivets historia och människorna som använder arkivet. Besökaren kunde själv prova på att vara arkivarie. Museiintendent Emilia Ekeblad berättade om det etnologiska arbetet bakom delen "arkivanvändaren". Åsa Albinson och Margareta Spång lyfte fram spännande kvinnor från Roslagens historia och talade om hur de manliga normerna gällt när vi valt vad som är viktigt att spara och belysa ur vår gemensamma historia.

"Från Iran till Lappland – arkeologer i fält" var titeln på **Riksantikvarieämbetets arkivs** program. Fotografier och annat dokumentationsmaterial skildrade hur livet kunde se

Fotograf: Gösta Glase, Nordiska museets arkiv.

ut för arkeologer vid utgrävningsresor under första halvan av 1900-talet när de arbetade i Iran, Irak, Ryssland och norra Sverige.

För den som är intresserad av släktforskning och nyfiken på DNA som hjälpmedel fanns det ett rikt utbud av aktiviteter på **Tranströmerbiblioteket**. Storstockholms Släktforskarförening och Sveriges Släktforskarförbund berättade om forskning, resultat och genomförde DNA-testning.

Riksarkivet Stockholm Marieberg presenterade olika verksamheter och höll guidade visningar på årets tema Arbete och fritid. Fil. dr Mats Hemström föreläste om "Sverige 1809 – krig och statskupp".

Riddarholmskyrkans spira är 42 meter hög och av gjutjärn. Under 2025 ska den renoveras av **Ståtens fastighetsverk** som frågade sig hur den ska monteras ner. 50 år gamla fotografier från den tidigare renoveringen som ägde rum mellan 1968–1970 återfanns i arkivet och ger ovärderlig kunskap. På arkivens dag publicerades dessa bilder på sociala medier.

I Sollentuna var det visning av kommunarkivet och föreläsningar.

Annika Holmberg berättade om "Järvastaden – ett 40-årsminne" och tidigare kommundirektören Ulf Wester delade med sig av minnen.

I **Nordiska museets arkiv** finns mängder av spår av fritidsaktiviteter, bland annat i frågelistor där det berättas om dansplatser, resor, nöjen och friluftsliv som exempel. Dessa tillsammans med illustrerade dagböcker och semesteralbum fick besökare ta del av.

Hökarängsarkivet som fått ny inredning av konstnären och finnickaren Adam Dangeros Gustafsson firade Arkivens dag med nyinvigning tillsammans med Hökarängsarkivets vänner. Det bjöds på panelsamtal kring deras aktuella projekt "Det globala i det lokala".

Tack för ert engagemang och välkomna att delta igen nästa år då temat är "Natur och friluftsliv"!

Malena Hofverberg
FSL/Regional kontaktperson för
Stockholms län

FSL:s kultur- och forskningsstipendium 2025

Har du skrivit en artikel om arkiv eller använder du arkiv i din forskning? Då kanske du vill söka **FSL:s kultur- och forskningsstipendium**.

FSL verkar för att föreningsarkiv vårdas väl, men också görs kända och används. Det kommer an på många engagerade personer i det ideella föreningslivet att samla och ordna arkiv men också om att tillgängliggöra dem. Det kan exempelvis vara i form av en utställning, publikation, nyskapande nätpresentation eller en digitalisering. Vi vill belöna kreativitet och aktivt arbete med arkiven.

Stipendiet kan sökas av en medlemsförening, enskild medlem eller annan person som verkar i stipendiets anda och gälla både nyligen genomförda och pågående aktiviteter. Stipendiet på 10 000 kr utgår som en helhet men kan också delas på två mottagare.

Ansökan med projektbeskrivning och finansiering ska vara **FSL tillhanda senast den 31 januari 2025**.

Välkomna med era ansökningar!

Nyheter från Riksarkivet

Nya föreskrifter för enskilda arkivinstitutioner

Riksarkivet har publicerat nya föreskrifter som reglerar hur enskilda arkivinstitutioner får behandla personuppgifter. Syftet är att skapa en balans mellan integritetsskydd och möjligheten att använda arkivmaterial för forskning och annan verksamhet. De nya föreskrifterna gäller från den 1 januari 2025 och har tagits fram i dialog med arkivsektorn för att säkerställa att de är väl förankrade.

Chydenius-medaljen för firandet av Tryckfrihetsförordningen

Kungliga biblioteket (KB) och Riksarkivet har tilldelats Chydenius-medaljen för sitt gemensamma arbete med Världsmminnesutnämningen av 1766 års tryckfrihetsförordning. Medaljen delas ut av Anders Chydenius-stiftelsen som en hyllning till arbete som främjar yttrandefrihet och öppenhet. Tryckfrihetsförordningen var den första i världen i sitt slag och en viktig milstolpe i Sveriges historia.

Modernisering av Riksarkivets instruktion

Regeringen har beslutat om en modernisering av Riksarkivets instruktion, vilket markerar ett viktigt steg för att möta nya behov och utmaningar inom arkivområdet. Den viktigaste förändringen är att Riksarkivet får ett uppdrag att tillhandahålla och förvalta en nationell arkivdatabas. Riksarkivet har också möjlighet att bedriva verksamhet på de orter som motiveras av myndighetens uppgifter, istället för att enheter och orter pekats ut som tidigare.

Uppdateringar i databasen Arkivregister Stockholms Län (ASL)

I december uppdateras ASL. Det kommer åter bli möjligt att lägga till dokument samt koppla dessa till en arkivinstitution eller en arkivbildare. Det blir även möjligt att länka till fler sidor. En efterfrågad funktion som tillkommer är att visningen mobilanpassas.

Databasen nås som tidigare från vår webbsida eller direkt på <https://asl.fslarkiv.se/>

Inbjudan till FSL:s årsmöte 2025

FSL:s årsmöte hålls den **27 mars 2025 kl. 16.00**. Uppgifter om program och lokal kommer att publiceras på vår webbsida i god tid. Dagordning och årsmöteshandlingar publiceras på FSL:s webbsida senast 13 mars.

Motioner ska vara styrelsen tillhanda senast 27 februari 2025

Varmt välkomna!
FSL:s styrelse

Nominera till styrelsen

Vill ni att föreningarnas historia bevaras och vill verka för att fler föreningars arkiv får en plats i region Stockholm? Nominera ledamöter till styrelsen för Föreningsarkiven i Stockholms län.

FSL finns för att ge stöd åt föreningarna i Stockholms län när det gäller arkivfrågor. Ett centralt uppdrag är att öka intresset för att bevara föreningarnas arkiv. Det görs genom att bland annat verka för fler arkivföreningar och hålla utbildningar för medlemmarna.

Valberedningen verkar för att behålla balansen mellan yrkesverksamma arkivarier och föreningsverksamma i styrelsen.

Nominera senast **13 januari 2025**, vidtala den ni nominerar och lämna namn, kontaktuppgifter och motivering till varför personen nomineras.

Hälsningar

Valberedningen

Gunnel Mörkfors
gunnel.morkfors@live.se eller

Anne-Marie Krafft
anne-marie.51230205@telia.com

2025

Aktuell information och anmälan finns på fslarkiv.se.

JANUARI

13 Nomineringar lämnas till valberedningen

31 Sista ansökningsdag för FSL:s stipendium

FEBRUARI

6 Kurs: Digitala bilder, kl. 16-18.30, Stockholms Stadsarkiv, rum Asplund

20 Kurs: Repetition och frågor om arkivering, kl. 18.00 - 19.30, webb

27 Sista dag för motioner till styrelsen

MARS

6 Kurs: Arkivkurs, kl. 16-18.30, Stockholms Stadsarkiv, rum Asplund

27 FSL:s årsmöte, kl. 16.00

*Vi önskar
alla läsare
en God Jul
och ett
Gott Nytt
År!*

Ordna & Vårda ges ut av Föreningsarkiven i Stockholms län, FSL, med stöd av Region Stockholm, Riksarkivet och Stockholms stad.
Org.nr 802400-1391 **Postadress** c/o Stockholms stadsarkiv, Box 22063, 104 22 Stockholm **Besöksadress** Kungsklippan 6. Tel 08-508 283 42
Hemsida www.fslarkiv.se **E-post** fsl@fslarkiv.se
Ansvarig utgivare Therese Tedeblad
Redaktionen Hampus Busk och Malena Hofverberg
Layout Hasse FotoSättare **Tryck** Adegraf AB.
Manusstopp Ordna & Vårda nr 1 2025 – 31 januari 2025

